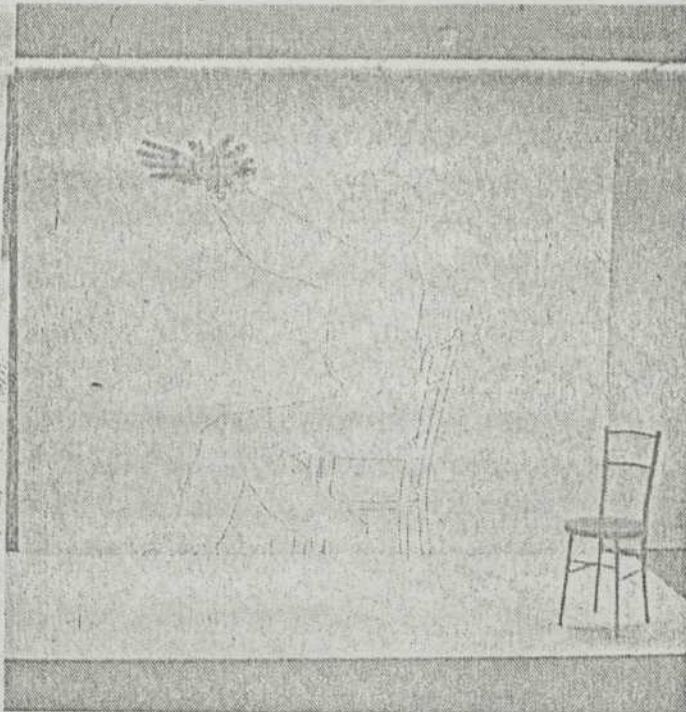




Ranskalaisen Michel Pysantin tilateos Tiikerinmetsästäys, seinällä hänen maanmiehensä Rolino Gasparin sommitelma, joka on tehty muovailuvahasta.

Islantilaisen Magnus Gudlaugssonin tuoli ja hiilipiirros Mies ja lintu.



Pariisi—Tampere:

Nuori taide tuli toistamiseen

Ei ole kulunut kuin run-
sas vuosi, kun 11. Pariisin
nuorten biennaali oli esil-
lä Sara Hildenin taide-
museossa Tampereella, ja
nyt siellä on jo nähtävänä
12. biennaali — tai tarkasti
sanoen valikoima siitä.

Tiiviin tahdin syynä on
suomalaisten ripeys. He
ovat päässeet valikoimaan
syksyllä Pariisissa olleesta
näyttelystä kiertokoko-
elman ensimmäisinä, jo-
ten nuori ajankohtainen
taide tuo viestinsä nope-
asti kansainväliseltä aree-
nalta meille.

Tilanne tarkoittaa myös si-
tä, että Pariisin nuorten biennaali
ruotetaan vastaedeskin Tampe-
reelle kahden vuoden välein. Po-
sitiivista on tietysti se, että näin
saadaan yksi järjestelmällinen
kontakti aktueellin kansainväli-
seen taidetapahtumaan. Kieltei-
senä seikkana saattaa myöhem-
min ilmetä se yksipuolisuus, joka
Pariisin biennaali kaikesta nä-
ennäisestä rohkeudesta huoli-
matta rasittaa. Euroopassa ja
maailmalla on lukuisia muita tär-
keitä taidetapahtumia, jotka va-
lloittavat kuvataiteen tilaa ja kehi-
tystä aivan toisella tavoin.

Lisäksi Sara Hildenin taide-
museo ja Suomen Taiteilijaseura,
jotka ovat biennaalin Suomeen
tuottajat, saattavat sitoa taloudel-
lisesti käsiään liian tiukasti tähän
yhteis- ainoaan toistuvaistaksel-
mukseen. Joka tapauksessa muu-
tokset kansainvälisessä taiteessa
ovat yleensä niin hienovaraisia,
etteivät ne kahden vuoden välein
kerro yleisölle juuri mitään — ei-
kä varsinkaan nykyisen kaltaisen
yleismaailmallisen kulttuurila-
man aikana — vaan suurista näyt-
telyistä tulee helposti vain sup-
pean ammattikunnan herkkua.

Pariisin nuorten biennaali on
käytännössä vain läntisen kuva-
taiteen katselmuks. Alkuperäises-
sä näyttelyssä oli kyllä lisäksi nel-
jän itämaalaisten teoksia, joista
Tampereelle on valikoitunut yksi
ainoa maalaus. DDR:n muka-
naolo on ymmärrettävää, sillä
siellä nuori kuvataide on tällä
hetkellä todella inhimillisyyden
ytimiin pureutuvaa. Se on rajum-
paa kuin oikeastaan missään

Länsi-Euroopan maassa, vaikka
se soveltaakin hieman vanha-
tavaa läntistä radikalismia.

Iskevän käsityksen DDR:n
taiteen rohkeudesta antoi maan
osasto viime kesän Venetsian
biennaalissa. Se oli kokonaisuut-
ena päällekkäyvin ja monessa
mielessä myös vaikuttavin. Lutz
Friedelin maalaus Tampereella
kuvastaa samaa henkeä, mutta
yksinään se ei kykene hahmot-
tamaan yleisölle minkäänlaista
laajempaa pyrkimystä.

Kun Suomessa järjestetään —
nimenomaan suomalaisten aloit-
teesta — suuria kansainvälisen
taiteen katselmuksia, aina olisi
hyvä muistaa poikkeuksellinen
asemamme, joka on mahdollis-
tanut mainiot kulttuurisuhteet
niin länteen kuin itään. Monet
näyttelyimme hankkivat materi-
aalinsa jommalta kummalta
suunnalta, mutta jostakin syystä
ei vertaileviin katsauksiin uskal-
leta ryhtyä. Suomen Taiteilija-
seura tuottaa kiitettävän runsaas-
ti itäeurooppalaisia näyttelyjä,
mutta omaperäisiä rinnastuksia
sekään ei rohkene toteuttaa.

Parempaan päin

Nyt Tampereelle saatu Parii-
sin biennaalin valikoima on sel-
västi laadukkaampi kuin edelli-
nen. Tason kohoamiseen on il-
meisesti vaikuttanut se, että su-
omalaiset järjestäjät ovat saaneet
melko vapaat kädet poimia mu-
kaan haluamia teoksia. Näin
on voitu ottaa huomioon täkäläi-
nen maku — joka sivumennen sa-
noen on monissa kohdin kansain-
välistä vaateliaampi — sekä pai-
nottaa meillä tärkeiksi koettavia
taiteen suuntauksia ja piirteitä.

Pariisin biennaalin kaltainen
näyttely, joka on tarkoitettu vain
alle 35-vuotiaille taiteilijoille,
vaikuttaa ilman muuta suoraan
myös meidän nuoreen taitee-
seemme. Kansainvälisiä esikuvia
pidetään helposti ihanteina, kri-
tiikittömästi. Niinpä näyttelyn
järjestäjillä on hankala vastuu,
koska he tietävät että heidän ya-
lintansa aiheuttavat taiteen suun-
nanmuutoksia — laajemminkin
omassa periferiassa. Asiatstahan
riittää esimerkkejä niin kiitettä-
vässä kuin kelvottomassakin.

Järjestäjät ovat jättäneet hyvin
vähälle sen suuntauksen, jota

maailmalla kutsutaan "bad pain-
tingiksi", kehnoksi maalaukseksi
ja joka riehuu lähes kaikkialla,
viime vuosina meilläkin, ruton
tavoin. Ekspressiivisen vapau-
den, ilmaisun rajattomuuden
varjolla hyljeksitään taiteilijan
ammattitaitoa, joka on olennai-
nen osa luovaa prosessia pyrit-
tämään sitten minkälaisiin pää-
määriin tahansa.

Tämäkertainen biennaaliva-
likoima suhtautuu ammattitai-
toon huomattavasti kunnioitta-
vammin kuin edellinen näyttely.
Siten myös tekijöiden varsinaiset
pyrkimykset tulevat entistä te-
hokkaammin esiin. Enää ei tai-
teellisia tavoitteita tarvitse tonkia
esiin moninkertaisten näennäis-
syyksien ja visuaalisesti arvot-
toman ilmaisun alta. Toivotta-
vasti näyttelyn kokemus käänne-
jaksaa heijastua myös nuoreen
suomalaiseen kuvaan.

Suomen edustajat

Suomen osanotto Pariisin
biennaaliin on selvästi kaksija-
koinen. Kaikki viisi edustajaa me
ovat luonnollisesti mukana
myös Tampereella. Marika Mä-
kelä ja Leena Luostarinen ovat
sitoutuneet maalaustapaan, joka
pyrkii hävittämään aiemman
maalaustaitteen ihanteet jokseen-
kin kaikilla, niin ilmaisun kuin
tekniikan tasoilla. Valitettavasti
on todettava, että niin Luostari-
nen kuin Mäkelä ovat jättäyty-
neet tämän hetken avantgardesta
piiruja taaksepäin.

Sen sijaan kolmiulotteisilla
keinoilla operoivat Martti Aihja
ja Marja Kanervo. Molemmat
ammentavat ilmaisuvoimansa
selkeästä klassisuudesta, kan-
sainvälisestä ja kansallisesta, ja
molemmat kykenevät luomaan
siltä pohjalta tiiviin ja omintakei-
sen kielen.

Eräänlaisena välittäjänä Suo-
men osastossa on Olli Lyytikäi-
nen, joka on rakentanut teoksen-
sa pikavalokuvista. Näillä kollaa-
seillaan Lyytikäinen liittyy aiheiden
puolesta yllättävän klassisiin
perinteisiin, ja toisaalta hän hyö-
hyntää sitä puhtaasti valokuvaan
tukeutuvaa linjaa, uuskäsittel-
lyyttä, josta biennaalivalikoi-
massa on runsaasti näytteitä.

Vaikka nuoret taiteilijat sovel-
tavat valokuvaa nykyisin lähinnä
ns. käsitetaiteelliseen hahmotuk-

seen, Tampereella on esillä poik-
keuksellisen voimakas poliitti-
nen kannanotto, laaja kuvasarja,
jonka toteutuksesta vastaa chile-
lainen CADA-ryhmä. Myös
meksikolaisen Pablo Ortiz Mo-
nasterion valokuvasarja intiaa-
nihautajaisista on yksinkertai-
suudessaan hyvin vaikuttava.

Vaikka klassismin ihanteet
osoittavat ilmiselvästi tulostaan
kansainväliseen taiteeseen, niistä
ei kumma kyllä Tampereella näy
juuri muita viitteitä kuin Lyyti-
käisen polaroidkuvat.

Ulkosuomalaiset ja muut

Suomalaisten osuutta täyden-
tää tavallaan ruotsalainen Kajsa
Mattas, jolta on esillä mittava ar-
kaistisyypinen veistoskokonai-
suus. Kajsa Mattas on nimittäin
alkujaan kajaanilainen, mutta
asuu ja työskentelee nykyisin
Tukholmassa.

Norjalaiset ovat saaneet bien-
naaliin hyviä edustajia, ja he
osoittavatkin Norjan nuoren tai-
teen etsiytyvän aivan eri urille
kuin jälkijättöisen vanhemman
kuvan. Kjell Nupen ilmentää
maalauksissaan uudenlaista ve-
revyyttä, ja John Audun Hau-
genin laivoissa on mukava koo-
misuuden aksentti-iloinen leik-
kimielä kun muuten loistaa pois-
saolollaan nuoresta taiteesta.

Myös islantilaisten osuus kiin-
nittää huomiota, erityisesti Mag-
nus Gudlaugssonin mittava tila-
rakennelma. Näyttelyn keskei-
siin teoksiin kuuluu myös irlan-
tilaisen Kathy Prendergastin Vii-
sauden seitsemän pylvästä — sa-
ma nimi kuin maineikkaan Ara-
bian Lawrence muistelmate-
oksella. Sen sijaan Tanskan edus-
tajan Nina Sten-Knudsenin
eläinmaalaukset ovat kovin vaa-
timattomia.

Länsisaksalaisen Hartmut
Neumannin maalauksissa on sa-
manlaista väkevää ekspressiivi-
syyttä kuin itämaalaisten teok-
sissakin. Ilmeisesti juuri saksalai-
set pitävät kuluvaan vuosisadan
monernismia — tehokkaimmin
hengissä, mutta toisaalta heillä
on käytettävissään parhaat perin-
teetkin.

IRMELI PAAVOLA